

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia

Kurt Weill 125

EMTA puhkpilliorkester

Solist Mari Poll ^{VIIUL}

Dirigent Toomas Vavilov

30.03.2025 — 17.00

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia suur saal

Kurt Weill (1900–1950)

Kontsert viiulile ja puhkpilliorkestrile *op. 12* (1924)

Andante con moto

Notturmo – Cadenza – Serenata

Allegro molto, un poco agitato

Solist **Mari Poll** (viul)

„Kolmekrossimuusika“ / „Kleine Dreigroschenmusik“

(süit „Kolmekrossiooperist“, 1928)

1. *Ouverture / Avamäng*

2. *Die Moritat von Mackie Messer / Moritaat Väitsa-Mackiest*
(*Väitsa-Mäckie laul*)

3. *Anstatt-dass-Song / Neid-ei-seo-laul*

4. *Die Ballade vom angenehmen Leben / Ballaad mõnusast elust*

5. *Polly's Lied / Polly laul*

6. *Tango-Ballade / Tango-ballaad*

7. *Kanonensong / Suurtükkide laul*

8. *Dreigroschenfinale / Kolmekrossifinaal*

Dirigent **Toomas Vavilov**

EMTA puhkpilliorkester

Reina Mandre, **Yagut Aliyeva** (flööt), **Ainel Turagaliyeva** (oboe),

Valeri Leviand, **Mirjam Avango** (klarnet),

Triin Hordo, **Gotaute Kanytė** (fagott),

Elisabeth Pae, **Ivan Lyskovets** (saksofon),

Nikita Matsuk, **Marii-Eliise Lumijõe** (metsasarv),

Villem Süvari, **Karl Reimand** (trompet), **Andrus Karjel** (tromboon),

Madis Vilgats (tuuba), **Kaisa-Helena Žigurs** (harf),

Robert Valdna, **Robert Markus Ridbeck** (timpan, löökpillid),

Sven-Sander Šestakov (klaver), **Mati Lukk** (kontrabass)

Saksa helilooja **Kurt Weill**, kelle sünnist möödub tänavu 125 aastat ja surmast 75 aastat, paistis oma kodumaal nüüdismuusika austajate ringkondades silma veel enne, kui sai alguse Bertolt Brechtiga kahasse kirjutatud „Kolmekrossiooperi“ (1928) sensatsiooniline võidukäik.

Dessaus juudi kantori perre sündinud Weill õppis lühemat aega Berliini Muusikakõrgkoolis Engelbert Humperdincki juures, ent sealne konservatiivne koolitus polnud talle meeltemööda. Küll aga kujunesid intensiivseks tema õpingud Ferruccio Busoni kompositsiooni meistriklassis (1921–1923) – Busoni avaldas talle olulist mõju nii oma loomingu kui ka isiksusega. Alates 1923. aasta lõpust, kui too raske haiguse tõttu kodust enam liikuma ei saanud, käis Weill sõbra ja usaldusisikuna oma mentorit regulaarselt vaatamas ja abistamas, kandes Busoni eest hoolt kuni tema surmani järgmisel suvel. „Oleks vähem valus ise kannatada, kui näha sellist meest nii kohutavalt kannatamas. Kui ma pole temaga, pean end töösse matma, et teda unustada,“ on meenutanud Weill, kes asus sel keerulisel ajal komponeerima **kontserti viiulile ja puhkpilliorkestrile op. 12**. Juunis teatas Weill oma kirjastajale, et on töö lõpetanud. Busoni suri 27. juulil 1924.

Viiulikontserdiga kulmineerub Weilli noorusaja looming, milles saavad kokku tema õpetaja, aga ka Stravinski ja Mahleri muusikalised mõjutused. Autor pakkus kontserdi pühendust ja solo-osa ungari viiuldajale Joseph Szigetile, kes reageeris algul küll entusiastlikult, ent jättis selle siiski oma tiheda ajakava tõttu plaanidest välja. Solistipartiid nõustus õppima Marcel Darrieux (1923. aastal oli ta andnud Prokofjevi 1. viulikontserdi maailma esiettekanne), kes esitles teost 11. juunil 1925 Pariisis koos dirigent Walter Strarami ja tema orkestriga. Sama aasta oktoobris jõudis viulikontsert autori kodupubliku ette, solistiks Stefan Frenkel, kes esitas teost järgnevatel aastatel vähemalt tosin korda, sealhulgas Berliinis, Londonis, Varssavis ja Zürichis.

Helilooja oli kontserti luues inspireeritud ideest kõrvutada viiul puhkpillidega, tänu millele eristub soolopill reljeefselt saateansambli kõlamaailmast. Teose juhatab sisse sünge ja dramaatiline avaosa, kus autor tsiteerib „Dies irae” meloodiat surnutemissast. Teine osa koosneb kolmest omavahel seotud karakterpalast, millel on topeltkontserdi tunnused: Nokturnis astub viiul duetti ksülofoniga, Kadentsis trompetiga ning Serenaadis moodustab ansambli oboe ja flöödiga. Kontserdile paneb punkti tarantella karakteriga energiline ja virtuoosne finaal.

Viiulikontserdi kõrval lõi Weill kaks sümfooniat ning vokaal- ja kammerteoseid, mis jäävad samuti tema karjääri algusaega. Oma peamise loomingulise energia suunas helilooja aga muusikateatri valdkonda, kus ta osutus tohutult produktiivseks ja fantaasiarikkaks uuendajaks.

1920. aastatel sai alguse Kurt Weilli koostöö saksa näitekirjaniku ja teatireformaatori Bertolt Brechtiga (1898–1956), kelle eesmärk oli muuta teater poliitiliselt ja sotsiaalselt teadlikumaks. Nende ideed klappisid hästi, kuna mõlemad tahtsid luua muusikateatrit, mis poleks pelgalt meelelahutus, vaid tooks esile ühiskondlikke ja majanduslikke valupunkte. Brecht esitas eepilise teatri idee, mis vastandus dramaatilisele teatrile, tõstes fookusesse vaataja, kellele teater ei pea püüdma näidata, nagu oleks näitemäng elu. Tegelas ei esitle ta eriliste ja kordumatute isiksustena, vaid kindlate sotsiaalsete ja ühiskondlike mõjutuste kandjana.

Brechtli teatripõhimõtted avalduvad kõige eredamalt näidendis „**Kolmekrossiooper**”, mis lähtub 18. sajandi inglise autori John Gay „Kerjuste ooperist”. Kuigi Brecht paigutas näidendi tegevustiku viktoriaanlikule Inglismaale, on tegu allegoorilise looga kirjaniku enda kaasajast: ta annab satiirilise lähivaate tollasest ühiskonnast, näidates kui hägune võib olla piir kuriteo ja seaduslikkuse vahel. Näidendis puudub positiivne kangelane – tegevus toimub varaste, prostituutide ja kerjuste maailmas, kus on omavahelist rivaalitsemist, kemplemist ja reetmist – seega pole selles ka klassikalist hea ja kurja konflikti. Brecht esitab pigem

pilte ühiskonna toimetehhanismidest ja õhutab lugejat-vaatajat seisukohta võtma. Nii nagu Brecht teravdas Gay näidendi sotsiaalset kriitikat, andis Weilli intrigeeriv muusika loole uue mõõtme. Helilooja sulatab siin klassikalise muusika elemendid kokku džässiga ja kabareega ning eri stiilitasandite vahel sündiv pingeväli annab teosele suure energialaengu.

„Ma arvan, et olen kirjutanud hea teose ja mitmel numbril selles on parimad väljavaated väga kiiresti populaarseks saada,” teatas Kurt Weill lootusrikkalt oma kirjastajale kümme päeva enne näidendi esiettekannet. Ta ei pidanud pettuma: 31. augustil 1928 Berliinis esietendunud „Kolmekrossiooper” osutus selliseks menutükiks, et see tõlgiti järgneva viie aasta jooksul 18 keelde ja tuli Euroopas esitamisele üle 10 000 korra. Aasta pärast debüüti tellis Berliini Riigiooperi toonane dirigent Otto Klemperer heliloojalt näidendimuusika-põhise kontsertsüüdi, kuhu Weill koondas lavaloo säravamad numbrid ning pani teosele nimeks **„Kleine Dreigroschenmusik” („Väike Kolmekrossimuusika”)**. Instrumentaalsüit kõlas esiettekandes 7. veebruaril 1929 tellija juhatusel Berliini Riigiooperi orkestri poolt, andes hoogu näidendimuusika tutvustamisele ka väljaspool teatripublikut.

1933. aastal, kui Saksamaal tulid võimule natsid, muutus „Kolmekrossiooperi” saatus drastiliselt. Et nii Brecht kui ka Weill olid juudi päritolu ja nende looming kandis tugevat sotsiaalset kriitikat, sattusid nad uue poliitilise režiimi sihtmärgiks. Mõlemad autorid põgenesid kodumaalt: Brecht suundus Skandinaaviasse ja edasi USA-sse, naastes Saksamaale taas 1949. aastal; Weill sidus end elu lõpuni Ameerikaga, kus temast sai hinnatud muusikalilooja. Kuigi „Kolmekrossiooperi” esitamine hitlerlikul Saksamaal keelati, jätkus selle populaarsus välismaal, eriti Prantsusmaal, Suurbritannias ja Ameerika Ühendriikides.

Evelin Kõrvits

Mari Poll on nii solisti kui kammermuusikuna andnud kontserte pea kõikjal Euroopas, Uus-Meremaal ja USA-s. Ta on soleerinud mitmete orkestrite ees, sealhulgas Pariisi Filharmonia orkester, Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Leedu Riiklik Sümfooniaorkester, Norra Raadio orkester, Stavangeri Sümfooniaorkester, Tallinna Kammerorkester, Trondheimi Sümfooniaorkester, Pärnu Linnaorkester, RCM nüüdismuusika ansambel. Mari Polli esinemised on viinud teda maailma suurtesse kontserdisaalidesse, nagu Wigmore Hall, Elbphilharmonie, Berliini Kontserdimaja, Cadogan Hall, Philharmonie de Paris, Bridgewater Hall, Oslo kontserdimaja, Flagey kontserdisaal, Casa da Musica jt.

Mari Poll on salvestanud Warner Classicule (endine EMI Classics) EMI Digital Debut raames. Aastal 2017 tuli koostöös Mihkel Polliga välja CD „Mari & Mihkel Poll – Works for Violin and Piano“, mille andis välja plaadifirma DUX. Eelmainitud plaat pälvis ka Eesti Muusikaauhindade 2018 Aasta kammermuusika albumi tiitli.

Mari Poll on võitnud mitmeid auhindu rahvusvahelistel konkursitel, sh esikoht Derek Butler nim London Prize konkursil ja III koht Vibrarte rahvusvahelisel viiuldajate konkursil Pariisis. Aastal 2013 autasustati teda Tagore kuldmedaliga Londoni Kuninglikus Muusikakolledžis, mille andis isiklikult üle HRH Kuningas Charles.

Mari Poll annab regulaarselt kontserte koos Poll-Varema-Poll trioga, kes salvestas oma esimese CD aastal 2021 plaadifirmale DUX (Estonian Piano Trios). Aastal 2023 autasustati Poll-Varema-Poll triot ka Eesti Kultuurkapitali Helikunsti sihtkapitali aastapreemiaga.

Mari Poll on vanemlektor Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias. Varasemalt on ta töötanud orkestri kontsertmeistrina Rahvusooper Estonia orkestris (2019-2024) ja Stavangeri Sümfooniaorkestris (2015-2019). Ühtlasi on ta töötanud külaliskontsertmeistrina ERSOs, Norra Kammerorkestris, Stockholmi Filharmoniaorkestris, Kristiansandi Sümfooniaorkestris, Bodo Sinfonietta ja Norrbotten NEO kaasaegse muusika ansamblis.

Mari Poll on õppinud Nõmme Muusikakoolis (õp Leila Eespere), Tallinna Muusikakeskkoolis (õp Tiiu Peäske, dotsent Ivi Tivik), Chethami Muusikakoolis (prof Jan Repko), omandanud bakalaureuse- ja magistrikraadi ning artistidiplomi Junior Fellowship programmis Londoni Kuninglikus Muusikakolledžis (prof Jan Repko ja prof Radu Blidar) ja solistidiplomi Norra Muusikaakadeemias (prof Peter Herresthal). Mari Poll mängib Christophe Landoni tehtud viiulil, mis on Antonio Stradivarius instrumendil 'Soil' 1714 põhinev koopias.

Toomas Vavilov on lõpetanud klarneti erialal Tallinna Muusikakeskkooli Ülo Üksiku õpilasena (1988) ning Eesti Muusikaakadeemia Hannes Altrovi klarnetiklassis (1992). Samas koolis on ta Jüri Alperteni juhendamisel õppinud ka orkestridirigeerimist. Dirigendina on Vavilov end täiendanud Jonas Aleksa ja Roman Matsovi juures, klarnetistina osalenud Karl Leisteri ja Ivan Mozgovenko meistriklassides. 1990. aastal võitis Vavilov Eesti puhkpillimängijate konkursi ning taaselustas 2008. aastal sama konkursi traditsiooni.

Aastatel 1988–2010 töötas Vavilov klarnetistina Eesti Riiklikus Sümfooniaorkestris, olles 2004–2006 ühtlasi ERSO teine dirigent. Aastatel 2006–2007 oli ta Vanemuise teatri muusikajuht ja peadirigent. Vavilov on juhatanud Eesti orkestreid ning töötanud Eesti Filharmoonia Kammerkoori ja Läti Raadio kooriga. Klarnetistina on Vavilov andnud kontserte Eestis, Soomes, Rootsis, Lätis, Saksamaal, Belgias, Austraalias ja mujal. Samuti on ta aastaid juhendanud puhkpilliõpilaste suvekursusi Elvas ja Põltsamaal ning kuulunud erinevate konkursside žüriidesse. Talle on kirjutanud klarnetiteoseid mitmed eesti heliloojad, nende seas Urmas Sisask, Eino Tamberg, Ester Mägi, René Eespere ja Raimo Kangro. Samuti on Vavilov salvestanud helitöid Eesti Raadiole ning mitmele CD-le, sh Raimo Kangro, Ester Mägi ja Eino Tambergi autoriplaadile. 2001. aastal pälvis Vavilov Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali aastapreemia ning 2005. aastal interpreedi aastastipendiumi. Toomas Vavilov on EMTA klarnetiprofessor ning üks EMTA sümfooniaorkestri dirigetidest.

OOTAME KUULAMA

T 8.04 kell 19.00 / EMTA suur saal / tasuta

EMTA keelpilliorkester

Solistid Triin Veissmann, Mariia-Sofiia Dyka (viul), Anna-Helena Inno, Ali Amishov (vioola), Paula-Riin Selis, Evelin Uue (tšello)

Kunstiline juht Arvo Leibur

Kavas Vivaldi, Tšaikovski, Hindemith, Sibelius, Pärt

EESTI MUUSIKA-
JA TEATRIAKADEEMIA

105

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdi- ja etenduskeskus

eamt.ee

emtasaalid.ee

facebook.com/muusikaakadeemia

instagram.com/emta_ee

Palume lülitada mobiiltelefon hääletule režiimile.

Kontserdi salvestamine ja pildistamine ilma korraldaja loata
ei ole lubatud.

